

Center for Traume og
Torturoverlevende

Nyhedsbrev

Februar 2001 - nummer 2

Hurtig hjælp – dobbelt hjælp

I første omgang kan vi ikke forhindre traumerne i at opstå – men mange følger kan forebygges - ved at gribe tidligere ind

Vi møder først flygtningene, når de har haft traumatiserende oplevelser. Alligevel kan vi som professionelle forebygge – nemlig forhindre, at skaderne får lov at brede sig med endnu større konsekvenser for flygtningen selv og omgivelserne. Her taler man om sekundær og tertiær forebyggelse.

Der skal lægges vægt på at få hurtigere fat i torturoverlevende og andre traumatiserede flygtninge. I dag går mange med problemer i flere år, før diagnosen PTSD (post traumatic stress disorder) bliver stillet – og så kan flygtningene til og med risikere at skulle vente yderligere, før der er plads på et rehabiliteringscenter.

Ved at være mere opmærksom på eventuelle traumer, vil man hurtigere kunne sætte ind. Hvis hjælp og behandling bliver tilbudt tidligere, kan mange problemer undgås – f.eks. flere års

nederlag med indlæringsvanskeligheder på grund af traumer.

Psykiske traumer har det som bekendt med at smitte – det vil sige, at ægtefæller og børn kan få de samme symptomer som den traumatiserede. Fagfolk, som arbejder tæt på den traumatiserede, kan også reagere stærkt på traumerne. De åbner sig for den traumatiseredes verden og har selv brug for trøst.

Forebyggelse går altså ud på at være kvalificeret opmærksom og tilbyde hjælp til traumatiserede flygtninge så hurtigt og så tidligt som muligt. Vi skal lindre smerten i stedet for at trække den i langdrag.

Forebyggelse er også at være opmærksom på, at børn og unges problemer kan skyldes en traumatiseret familie. Folk tæt på den traumatiserede skal have mulighed for trøst og hjælp – eller almindelig medmenneskelighed, som det bliver udtrykt senere i nyhedsbrevet.

I kommunerne i Vejle Amt foregår der allerede nu flere

forskellige tiltag og projekter, som har til formål at forebygge, opdage og behandle traumer hos flygtninge. Også andre steder i landet og udenfor Danmark er der forebyggende initiativer i gang. Center for Traume og Torturoverlevende vil samle og formidle disse erfaringer. En vigtig opgave bliver at støtte det forebyggende arbejde - f.eks. gennem undervisning og konsulentbistand. CETT skal bl.a. fungere som konsulenter og sparringspartnere i konkrete udviklingsprojekter. Vejle Amt har været samarbejdspartner i de to projekter, der er omtalt her i nyhedsbrevet. Projekterne har fået økonomisk støtte af henholdsvis Undervisningsministeriet, Socialministeriet og Indenrigsministeriet.

Interesserede kan fremover få tilsendt CETT Nyhedsbrev ved at henvende sig til
Birthe Rasmussen,
Vejle Amt
tlf. 7583 5333 lokal 3584,
E-post: br@vejleamt.dk

"Det overordnede formål med CETT er at identificere, behandle og forebygge følger af krigs- og torturtraumer så professionelt og effektivt som muligt.

I dette nummer af CETT Nyhedsbrev sætter vi fokus på forebyggelse. Gennem en relevant og professionel indsats kan vi forhindre, at følgerne af traumer får lov til at brede sig. Forebyggelse bliver derfor en central opgave for Vejle Amts kommende Center for Traume og Torturoverlevende."

Lyttende talepædagoger

Når der ligger en masse vrede, hvor der skulle være livsglæde – er det svært at lege sproget ind

Det er ét af de problemer talepædagoger møder i arbejdet med tosprogede børn – i Vejle kommune har man taget konsekvensen og træner nu pædagogerne i at invitere til samtaler, som kan løsne og helbrede børnenes traumer.

Projektet i Sprogteam Vejle Kommune har kørt i to år nu, og flere erfaringer er blevet høstet. Sorg er en svær ting at kapere – også for de pædagoger, der skal lægge øre til – men det er et nødvendigt arbejde.

"Hvis vi skal tage paragrafferne for daginstitutionerne og folkeskolen alvorligt – med

hensyn til, at alle børn skal have mulighed for at udvikle sig – så er vi nødt til at gøre noget", siger Sprogteamets leder Kurt Rasmussen.

De 16 medarbejdere har gennemgået kurser i personlig udvikling, og i samarbejde med cand. psyk. Nina Lyng har de haft temadage om børn og traumer.

Nu har pædagogerne bl.a. en række tegninger med almindelige hverdagssituationer med i tasken. Tegningerne kan bruges til at starte en samtale. Barnet kan lægge sine følelser i tegningen og give sin egen fortolkning.

"Vi inviterer børnene til at snakke. Og med en invitation er det jo sådan, at man kan sige nej tak. Det er vigtigt at have respekt for, at børnene

ikke altid vil tale. I en decideret terapi ville man nok være mere insisterende, men det her er ikke terapi – det er almindelig medmenneskelighed", siger Kurt Rasmussen.

Børnene går i almindelige daginstitutioner – og det er vigtigt i projektet, at de ikke gøres til noget særligt ved at blive taget ud af gruppen.

Medarbejderne i Sprogteamet tager i forvejen ud på institutionerne og hjælper med sprog og kultur – derfor er arbejdet med traumer blevet en naturlig pind i rækken af opgaver.

"Vi laver nogle aktiviteter – f.eks. billederne – som inviterer til samtaler. Men vi skal også gribe det, når børnene siger noget spontant".

Det vigtigste for Kurt Rasmussen er, at børnene ikke mødes

af en mur af tavshed. Derfor skal pædagogerne også lære, hvordan de personligt kan tage imod børnenes sorg. En pædagog har fortalt, hvordan hun mod bedre vidende faldt i, da en lille pige begyndte at græde hjerteskræende over sin røde taske, som var forsvundet. Der var ingen tvivl om, at der lå andet og mere bag den store sorg, som hun udtrykte over tabet af tasken. Pædagogen blev så påvirket, at hun kom til at love pigen en ny taske. Hun blev dog reddet på målstregen af pigens lille veninde, som simpelthen sagde: "Jeg kan

godt forstå, at du er ked af det – jeg har også prøvet at miste min bamse". Det er denne anerkendelse og accept af sorgen, som et barn gerne skulle møde hos voksne – voksne, som kan lytte og på den måde give barnet afløb for vrede og frustration. "Børn har nogle meget fine antenner for, hvem der kan tåle at høre de historier, de har på hjerte. Et enkelt smil eller nik er nogle gange nok til, at barnet føler, at en voksen har set dem. Men det er for tilfældigt, hvilke børn der får det smil eller nik. I mange institutioner siger man, at

man ikke har tid – men det her tager ikke tid. Det giver tid". Der har efter hans mening alt for længe været et tomrum – ingen har villet tage problemet med traumatiserede børn på sig. "Derfor er det herligt, at amtet har taget fat i det med etableringen af CETT. Både af hensyn til det enkelte barn, men også af hensyn til dem, som vil gå sikkert på gaden. Når unge laver ballade i dag kan det nemt være udtryk for, at ingen har været der til at modtage deres frustration og vrede".

Et sprog til hjælp

Viden om traumer og behandling er vejen til forebyggelse af livslange kroniske problemer.

Hvad kan flygtningene selv gøre, og hvordan kan vi som professionelle hjælpe dem? Spørgsmål er der nok af, men der kan være langt til svaret. "Danmark har som stat ikke gjort særlig meget for at informere om traumatiserede flygtninge. Vi har nogle fine tanker i integrationsloven, men der står intet om, hvad institutionerne skal gøre", siger lektor i klinisk psykolog ved Århus Universitet og spe-

cialist i traume- og krisepsykologi, Ask Elklit. Han sammenligner med AIDS-kampagnen, hvor staten, med rimelig succes til følge, bruger penge på at informere borgerne. "Med traumatiserede flygtninge har vi et problem, som omfangsmæssigt er større. Men staten bruger ingen penge på oplysning – det er op til kommuner og organisationer at informere om og for flygtningene". Ask Elklit er overbevist om, at hvis 50.000 danskere havde problemet, så ville det ryge på finansloven - et eksempel på,

at vi stadig opfatter flygtninge som "de andre". "Problemet er mange gange større end de få hundrede private pladser, vi har til behandling. Vi er med til at gøre en række symptomer kroniske, som måske kunne være afhjulpet", siger Ask Elklit. Traumer bliver værre af, at personen sidder passivt uden meningsfuld beskæftigelse. I andre lande går man med det samme i gang med at integrere, mens vi i Danmark lader flygtningene sidde i flere år på asylcentre. Ask Elklit er selv involveret i et projekt i Kolding, hvor man

som forsøg sprogunderviser efter suggestopædien - en psykologisk metode opfundet af den bulgarske psykiater Luzanov.

Flygtningene i "TOP-klasserne" (Traume og Psyke) i Kolding modtager intensiv træning i mundtligt dansk. Projektet er et samarbejde mellem Sprogcenter Kolding, Århus Universitet og Vejle Amt. De kommende år fortsætter det som udviklingsprojekt i CETT's regi. "Den psykiske metode øger forventningerne til, hvad de kan. I undervisningen bliver der brugt leg og musik for at gøre deltagerne mere plastiske - ligesom børn, som er åbne og lærer hurtigere". Deltagerne var i starten lidt skeptiske og forbløffede, men

de er efterhånden blevet mere positive. Undervisningen har kun været i gang siden 23. oktober 2000, og der skal længere tid til, før der foreligger egentlig dokumentation.

"Men min fornemmelse siger, at det virker. Det ville være alle tiders, hvis vi kunne starte med sådan en undervisning, allerede når flygtningene kommer til landet. Så kunne de tale med os tidligere, begynde integrationen og spare en del tolkepenge".

Undervisningen kræver dog en del af lærerne, som skal kende en del til metoden, der kræver, at man bygger et totalmiljø op - lige fra indretning til velkomst og rollelege.

"Grundtanken er: at lære er ikke svært. Hvis det er sjovt,

og man ikke skal anstrenge sig, så bliver man mere fri og åbner for en masse personlige ressourcer".

En sidegevinst, som har vist sig i andre lande, hvor man har brugt metoden, er at suggestopædien reducerer neuroser og løser op for personlige problemer. Sprogundervisningen skal dog ikke ses som et alternativ til egentlig behandling.

"Men hvis traumatiserede flygtninge i det mindste kan lære noget og komme et stykke vej - i stedet for at sidde fem til ti år uden at komme videre - så er vi nået langt."

Den kommende tid

Vejle Amt har udnævnt Marianne Lauritzen til leder for CETT. Marianne Lauritzen er

uddannet cand. mag. i dansk, engelsk og psykologi. Siden 1998 har hun arbejdet med forberedelse af centret.

Center for Traume og Torturoverlevende vil blive placeret i det gamle posthus på Bane-gårdspladsen i Vejle - vi sætter på at flytte ind den 1. juni 2001.

Næste nummer af nyhedsbrevet udkommer i april/maj

Yderligere informationer om CETT kan fås ved henvendelse til:

fuldmægtig

Trine Tranholm-Bjerg

tlf.: 7583 5333 lokal 3613,
e-mail: tt@vejleamt.dk.

projektleder

Marianne Lauritzen,

tlf.: 7583 5333 lokal 3599,
e-mail: mal@vejleamt.dk.